

2 KONINGEN

21-22

Manasses afgoderij en bekering en Josia's herontdekking van Gods wet.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/2-koningen/21-22

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Manasse en Hizkia's verlengde leven	2 min	4
2	Manasses afgoderij volgt Israëls voorbeeld	4 min	5
3	Juda verontreinigt Gods land en tempel	2 min	8
4	God kondigt het oordeel over Juda aan	3 min	10
5	Manasse vergiet onschuldig bloed	2 min	12
6	Manasses gevangenschap en bekering	4 min	13
7	Manasse verwijderd de afgoden	2 min	15
8	De blijvende gevolgen van een slechte opvoeding	3 min	17
9	Van de goddeloze Amon naar de jonge Josia	4 min	19
10	Bijbelkennis en geloof verdwijnen uit de cultuur	4 min	21
11	Josia laat de vervallen tempel herstellen	2 min	23
12	Het wetboek wordt gevonden en voorgelezen	3 min	24
13	Hulda voorzegt onheil en uitstel voor Josia	2 min	27
14	De overlevering over Jesaja's marteldood	4 min	28

15	Vrouwen als profetessen in de Bijbel	3 min	30
16	Josia's levenseinde en Gods beloften	2 min	31
	Om verder te lezen		32

1

Manasse en Hizkia's verlengde leven

In 2 Koningen hoofdstuk 21 hebben we het verhaal van Manasse, de slechtste koning die Juda ooit heeft gehad. En hij zat niet ver van het einde van de reeks koningen. Hoewel er na de slechte regering van Manasse nog een goede koning kwam, Josia, die heel grondige hervormingen doorvoerde, zoals ook Hizkia had gedaan, was het helaas te weinig en te laat. Want God rekende Juda de zonden van Manasse aan. Het kwam door de zonden van Manasse, niet uitsluitend, maar wel voor een heel groot deel, dat Juda onder het oordeel kwam dat hen later trof, toen Babylon hen in ballingschap voerde.

Manasse was twaalf jaar oud toen hij koning werd, en hij regeerde vijftig jaar in Jeruzalem. Een van de redenen waarom hij zo schadelijk was, is dat hij zo lang regeerde. Hij kwam zo jong op de troon, en omdat hij niet goed was, had hij meer dan een halve eeuw om kwaad te bedrijven en de cultuur van Juda op een uiterst negatieve manier te beïnvloeden. Aangezien hij twaalf jaar oud was toen Hizkia stierf, is het duidelijk dat hij drie jaar nadat Hizkia van zijn ziekte was genezen, geboren werd.

Hizkia was, zoals het vorige hoofdstuk ons vertelt, dodelijk ziek geweest. En God had hem door de profeet Jesaja gezegd:

In die dagen werd Hizkia ziek, tot stervens toe. Toen kwam de profeet Jesaja, de zoon van Amoz, bij hem en zei tegen hem: Zo zegt de HEERE: Regel de zaken van uw huis, want u zult sterven en niet leven.

2 KONINGEN 20:1

Maar Hizkia had in plaats daarvan om verlenging van zijn leven gebeden, en God zei:

En Ik zal vijftien jaar aan uw levens dagen toevoegen, en zal u uit de hand van de koning van Assyrië redden, evenals deze stad; Ik zal deze stad beschermen omwille van Mij en omwille van Mijn dienaar David.

2 KONINGEN 20:6

wat Hij ook deed. Hizkia stierf vijftien jaar later en liet een twaalfjarige zoon achter, die duidelijk tijdens die verlenging was geboren. En het is heel gemakkelijk te zien dat Juda zonder hem veel beter af zou zijn geweest.

Er staat:

2

Manasses afgoderij volgt Israëls voorbeeld

Manasse was twaalf jaar oud toen hij koning werd, en hij regeerde vijfenvijftig jaar in Jeruzalem. De naam van zijn moeder was Hefziba. Hij deed wat slecht was in de ogen van de HEERE, overeenkomstig de gruweldaden van de heidenvolken die de HEERE van voor de ogen van de Israëlieten verdreven had.

2 KONINGEN 21:1-2

Dus hij nam alle slechte praktijken van de Kanaänieten over.

Hij herbouwde de offer hoogten die Hizkia, zijn vader, vernield had; hij richtte altaren op voor de Baäl, maakte een gewijde paal zoals Achab, de koning van Israël, gemaakt had, en boog zich neer voor heel het leger aan de hemel en diende het.

2 KONINGEN 21:3

wat natuurlijk ook Achab in het noordelijke koninkrijk had gedaan, onder invloed van Izebel.

Blijkbaar kwam hij nooit een gruwel tegen die hem niet beviel. Wat de heidenen ook maar konden aanbidden, hij werd er een aanbidder van, met inbegrip van de sterren aan de hemel, Baäl, Asjerapalen, alle goden van de Kanaänieten en wat dan ook.

Verder bouwde hij altaren in het huis van de HEERE, waarvan de HEERE gezegd had: In Jeruzalem zal Ik Mijn Naam vestigen. Verder bouwde hij altaren voor heel het leger aan de hemel in beide voorhoven van het huis van de HEERE.

2 KONINGEN 21:4-5

Blijkbaar de buitenste voorhof en de binnenste voorhof.

Hij liet zijn zoon door het vuur gaan, duidde wolken en deed aan wichelarij. Ook stelde hij dodenbezweerders en waarzeggers aan. Hij deed zeer veel kwaad in de ogen van de HEERE, om Hem tot toorn te verwekken.

2 KONINGEN 21:6

wat betekent dat hij zijn levende zonen aan Molech offerde als levende brandoffers.

Deze lijst van dingen die Manasse deed, lijkt heel sterk op de lijst die wordt gegeven van de dingen die Israël deed als reden waarom Hij Israël vernietigde. Als je terugkijkt naar 2 Koningen hoofdstuk 17, vanaf vers 9, dan zien we dat ons hier wordt verteld waarom God hen aan de Assyriërs overgaf en waarom ze werden vernietigd. Er staat:

De Israëlieten hadden dingen bedacht die niet juist zijn tegenover de HEERE, hun God; zij hadden in al hun steden offer hoogten voor zich gebouwd, van de wachttorens af tot de versterkte steden toe. Zij hadden gewijde stenen en gewijde palen voor zich opgericht, op elke hoge heuvel en onder elke bladerrijke boom. Zij hadden daar, op alle offer hoogten, reukoffers gebracht, zoals de heidenvolken die de HEERE had weggevoerd, van vóór hun ogen. Zij hadden slechte dingen gedaan om de HEERE tot toorn te verwekken.

2 KONINGEN 17:9-11

Vers 12:

Zij hadden de stinkgoden gediend, waarvan de HEERE tegen hen gezegd had: U mag dit niet doen.

2 KONINGEN 17:12

Vers 15:

Ook verwierpen zij Zijn verordeningen en Zijn verbond, dat Hij met hun vaders gesloten had, en Zijn getuigenissen, waarmee Hij hen gewaarschuwd had. Zij gingen de nietige afgoden achterna, zodat zij zelf nietig werden. Ze gingen de heidenvolken achterna die rondom hen woonden, terwijl de HEERE hun geboden had niet te doen als zij.

2 KONINGEN 17:15

Midden in dat vers:

Ze liepen achter afgoden aan en werden afgodendienaars. Ze gingen de volken om hen heen achterna.

Vers 16:

Ja, zij verlieten al de geboden van de HEERE, hun God, en maakten gegoten beelden voor zich: twee kalveren. Ze maakten gewijde palen, bogen zich voor heel het leger aan de hemel neer en dienden de Baäl. Ook deden zij hun zonen en dochters door het vuur gaan, pleegden waarzeggerijen en deden aan wichelarij, en verkochten zich om te doen wat slecht was in de ogen van de HEERE en Hem tot toorn te verwekken.

2 KONINGEN 17:16-17

enzovoort.

De lijst is bijna identiek aan de dingen die Manasse deed. Toch worden deze dingen gegeven als de reden waarom God Israël uiteindelijk overgaf aan de volledige vernietiging door de Assyriërs. Nu roept Manasse diezelfde vernietiging over Juda af.

3

Juda verontreinigt Gods land en tempel

Vers 7, 2 Koningen 21:7:

Hij zette ook een beeld van Asjera dat hij gemaakt had, in het huis waarvan de HEERE gezegd had tegen David en zijn zoon Salomo: In dit huis en in Jeruzalem, dat Ik uit alle stammen van Israël verkozen heb, zal Ik voor eeuwig Mijn Naam vestigen.

2 KONINGEN 21:7

dat is de vrouw van Baäl in de Kanaänitische godsdienst, De schrijver herinnert ons er hier aan dat God bijzonder veel belang had gehecht aan de heiligheid van Jeruzalem en van het huis van God daar. En Hij had gezegd dat als ze gehoorzaam waren aan alles wat Mozes had gezegd, ze niet onder de volken zouden hoeven rondzwerven. De schrijver geeft hier natuurlijk te kennen dat ze dit hebben overtreden, en dat ze nu onder de volken zullen moeten rondzwerven. God zal hen wegvoeren, zoals Hij ook Israël heeft weggevoerd. Dit zou niet tijdens het leven van Manasse gebeuren, en ook niet tijdens dat van zijn zoon of van de zonen van zijn zoon, maar het gebeurde binnen enkele generaties.

Maar zij luisterden niet, want Manasse deed hen dwalen, zodat zij erger deden dan de heidenvolken die de HEERE van voor de ogen van de Israëlieten weggevaagd had.

2 KONINGEN 21:9

Ze waren erger dan de Kanaänieten. God had in Leviticus gezegd dat het land de Kanaänieten uitspuwde vanwege de gruweldaden die ze bedreven. En God zei:

Maar ú moet Mijn verordeningen en Mijn bepalingen in acht nemen. U mag geen enkele van die gruweldaden doen, de ingezetene van het land niet, en ook de vreemdeling niet die in uw midden verblijft. Want de mensen in dit land die er vóór u waren, hebben al die gruweldaden gedaan, zodat het land onrein geworden is. Laat het land u niet uitspuwen, omdat u het verontreinigt, zoals het het heidenvolk dat er vóór u was, uitgespuwd heeft.

LEVITICUS 18:26-28

Ze doen dus nog ergere dingen dan de Kanaänieten deden. In feite dagen ze God uit om Zijn dreigementen waar te maken. Maar God is een vrijgevige, genadige en vergevingsgezinde God, en Hij wordt niet snel toornig. Hoewel ze alles doen wat Hem

het recht zou geven hen uit het land te verdrijven, geeft Hij hun meer tijd om zich te bekeren. In het geval van Manasse had dat inderdaad resultaat, want hij bekeerde zich, al vertelt Koningen ons dat niet. Kronieken doet dat wel.

4

God kondigt het oordeel over Juda aan

Vers 10 zegt:

Toen sprak de HEERE door de dienst van Zijn dienaren, de profeten: Omdat Manasse, de koning van Juda, deze gruweldaden gedaan heeft, erger dan al wat de Amorieten gedaan hebben, die er vóór hem geweest zijn, ja, ook Juda door zijn stinkgoden heeft doen zondigen — daarom, zo zegt de HEERE, de God van Israël: Zie, Ik ga onheil over Jeruzalem en Juda brengen, zodat bij ieder die het hoort, zijn beide oren zullen tuiten.

2 KONINGEN 21:10-12

Je oren zullen pijn doen als je hoort wat voor verschrikkelijke dingen Ik ga doen. De mensen die erover horen, hun oren zullen tuiten. Het zal zo'n ongewoon en zwaar oordeel zijn.

Ik zal over Jeruzalem het meetlint van Samaria uitstrekken en het paslood van het huis van Achab. Ik zal Jeruzalem schoonvegen zoals men een schotel schoonveegt: men veegt hem schoon en keert hem ondersteboven.

2 KONINGEN 21:13

Dat is het schietlood. Ik ga de rechtschapenheid van het volk meten aan dezelfde maatstaf waarmee Ik het oordeel over het huis van Achab heb afgemeten.

Je veegt een schotel natuurlijk schoon nadat al het eten ervan is opgegeten en er alleen nog maar afval op ligt. Dus je veegt het afval eraf. Als je een schotel schoonmaakt, veeg je alles eraf wat niet is opgegeten, de dingen die je niet zou eten. De pitten en dat soort dingen die je uit het eten uitspuugt en laat liggen, dat is afval. Dus Ik ga het afval van deze schotel, Jeruzalem, verwijderen. Ik ga hem schoonvegen en ondersteboven keren. Dat betekent dat Ik alle inwoners eraf zal schudden en dat ze verdwenen zullen zijn.

Ik zal het overblijfsel van Mijn eigendom verlaten en hen in de hand van hun vijanden geven. Zij zullen tot plundering en tot buit worden voor al hun vijanden, omdat zij gedaan hebben wat slecht was in Mijn ogen en Mij tot toorn verwekt hebben, vanaf de dag dat hun vaders uit Egypte gegaan zijn, tot op deze dag.

2 KONINGEN 21:14-15

Hij zegt:

Ik ga de mensen die over zijn in de steek laten.

Bij alle profeten van het Oude Testament maakt God, wanneer Hij het oordeel over een volk uitspreekt, of dat nu Israël of Juda is, altijd een uitzondering voor het overblijfsel. Er wordt altijd gesproken over een overblijfsel van rechtvaardigen onder het volk. Zij zullen gezegend worden in plaats van vervloekt, en in plaats van de straf te ondergaan zullen ze gespaard worden. Maar in dit geval klinkt het alsof Hij het overblijfsel gaat straffen, omdat ook zij goddeloos zijn.

Het is duidelijk dat het woord 'overblijfsel' hier niet in dezelfde betekenis wordt gebruikt. Het overblijfsel betekent hier dat van de twaalf stammen alleen Juda nog over is. De tien stammen in het noorden zijn weggevaagd, en Juda, het volk, is het overblijfsel. Het enige deel dat nog bestaat, het enige overgebleven deel van Israël, is Juda. Hij heeft het niet over het rechtvaardige overblijfsel. Hij heeft het eenvoudigweg over het volk Israël als afstammingsgroep. Alles wat er na de val van het noordelijke koninkrijk nog over is, is Juda. Dat bedoelt Hij dus met het overblijfsel, niet het godvruchtige overblijfsel.

5

Manasse vergiet onschuldig bloed

Dan vers 16:

Bovendien vergoot Manasse heel veel onschuldig bloed, totdat hij Jeruzalem daarmee vervuld had, van het ene einde tot het andere einde, afgezien van zijn andere zonde, waarmee hij Juda deed zondigen, door te doen wat slecht was in de ogen van de HEERE.

2 KONINGEN 21:16

Het vergieten van onschuldig bloed zou kunnen verwijzen naar het offeren van baby's. De profeten spraken vaak over degenen die Molech aanbaden als mensen die het bloed van onschuldigen vergoten. Daarmee bedoelden ze kinderen, kleine baby's en kinderen die aan Molech werden geofferd. En we weten inderdaad dat er staat dat hij zijn kinderen door het vuur liet gaan. Dat wil zeggen, hij offerde hen aan Molech. Maar er staat dat hij het hele land vulde met het bloed van onschuldigen. [Vertalersnoot: De spreker zegt hier 'het hele land'; het aangehaalde vers, 2 Koningen 21:16, noemt Jeruzalem. Landelijke verbreiding is hier zijn mogelijke verklaring, niet wat het vers zelf uitdrukkelijk zegt.]

Dit zou kunnen betekenen dat de aanbidding van Molech een nationale bezigheid werd en dat mensen op grote schaal hun kinderen offerden. Het is natuurlijk ook mogelijk dat het vergieten van onschuldig bloed op gewone moord slaat. Het kan zijn dat als er mensen waren die bezwaar tegen hem maakten, misschien zelfs profeten die zich tegen hem uitspraken, hij hen doodde. Hij was gewoon een tiran en doodde iedereen die hem niet aanstond. Hij was dus schuldig aan het vergieten van veel onschuldig bloed en ook aan afgoderij. Dat waren dingen waarvan de wet van Mozes heel duidelijk maakte dat ze een land zouden verontreinigen en ervoor zouden zorgen dat het land geen vergeving zou ontvangen.

En er staat:

Het overige nu van de geschiedenis van Manasse, alles wat hij gedaan heeft, en zijn zonde, die hij begaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda? Manasse ging te ruste bij zijn vaderen en werd begraven in de tuin van zijn huis, in de tuin van Uzza, en zijn zoon Amon werd koning in zijn plaats.

2 KONINGEN 21:17-18

Ik vraag me af of de tuin van Uzza vernoemd was naar Uzza, die de ark tegenhield toen die Jeruzalem werd binnengebracht. Misschien werd de plek waar hij neerviel naar hem vernoemd, de tuin van Uzza. Ik weet het niet. En die was later deel gaan uitmaken van het privébezit van Manasse in Jeruzalem.

6

Manasses gevangenschap en bekering

Hoe dan ook, in 2 Koningen lezen we niets positiefs over Manasse, alleen negatieve dingen. Maar in 2 Kronieken vinden we het verrassende verhaal van Manasses bekering toen hij onder de tuchtiging van God kwam. Het is verrassend dat zoiets belangrijks uit het boek Koningen zou worden weggelaten. Maar zoals je weet, nadert het boek Koningen zijn einde. Misschien beseftte de schrijver dat hij ruimte tekort zou komen als hij alles vertelde. Daarom hield hij wat ruimte over om over de resterende koningen te vertellen voordat zijn perkament op was. En hij liet enkele interessante dingen weg die hier wel zijn opgenomen.

2 Kronieken hoofdstuk 33, vers 1 tot en met 9, vertelt eigenlijk hetzelfde over Manasses afval als wat we in 2 Koningen hebben gelezen. Maar in vers 10 staat:

De HEERE sprak wel tot Manasse en tot zijn volk, maar zij sloegen er geen acht op. Daarom bracht de HEERE over hen de bevelhebbers van het leger die de koning van Assyrië had. Zij namen Manasse met haken gevangen, bonden hem met twee bronzen ketenen en brachten hem naar Babel.

2 KRONIEKEN 33:10-11

Naar alle waarschijnlijkheid werden die haken door zijn neus gestoken. Hij werd dus op pijnlijke wijze door de Assyriërs in gevangenschap weggevoerd. En ze voerden hem af naar Babylon, omdat Babylon in die tijd grotendeels onder de macht van Assyrië stond. Het was dus een stad in het Assyrische rijk.

Maar toen Hij hem benauwde, trachtte hij het aangezicht van de HEERE, zijn God, gunstig te stemmen; hij vernederde zich diep voor het aangezicht van de God van zijn vaderen, en bad tot Hem. En Hij liet Zich door hem verbidden, verhoorde zijn smeekbede, en bracht hem terug in Jeruzalem, in zijn koninkrijk. Toen erkende Manasse dat de HEERE God is.

2 KRONIEKEN 33:12-13

Zo is de genade van God: een man die zoveel afschuwelijke dingen had gedaan, zoveel onschuldige mensen had gedood, God zo schaamteloos en achteloos had beledigd — zodra hij zich vernedert en zich bekeert, zegt God: ‘Goed, Ik zal je vergeven.’ Zo is Gods aard. Hoe mensen ooit over de God van het Oude Testament kunnen spreken als een toornige God, kan ik me niet voorstellen. Ze moeten de verhalen over Hem eenvoudigweg nooit hebben gelezen. Je zou denken dat Hij gewoon zou zeggen: ‘Manasse, je hebt dit zelf veroorzaakt, nu moet je de gevolgen dragen.’ In plaats daarvan verhoort Hij hem.

Dit korte verhaal over Manasse, die vanwege zijn afgoderij in gevangenschap naar Babylon werd gevoerd, zich daar bekeerde en naar Jeruzalem werd teruggebracht, is op zichzelf een soort kleine gelijkenis van wat er vanwege Manasse met Juda zou gebeuren. Hun afgoderij was de reden dat God hen in gevangenschap naar Babylon liet gaan, zoals hij zelf ook was gegaan. En in Babylon bekeerden sommigen van hen zich. God bracht het overblijfsel van hen terug naar Jeruzalem, met een nieuw hart. Zij kenden God nu.

In zekere zin vertelt de kroniekschrijver dit verhaal dus misschien om te laten zien dat wat hier met Manasse gebeurde, een afspiegeling in het klein is van wat er met het hele volk zou gebeuren. Het hele volk volgde hem in de afgoderij en volgde hem daarna als het ware in de gevangenschap in Babylon. En een overblijfsel van hen volgde hem aan het einde van die gevangenschap terug naar Jeruzalem. Ze volgden hem in die zin dat ze dezelfde weg gingen die hij in zijn eigen leven was gegaan. Zijn eigen persoonlijke lot en gedrag in dit opzicht worden zo een soort type van het lot van het volk.

7

Manasse verwijdt de afgoden

Hierna bouwde hij de buitenmuur om de stad van David, aan de west kant van Gihon, in het dal, tot de ingang van de Vispoort; hij trok die om de Ofel heen en liet die zeer hoog optrekken. Hij stelde legerbevelhebbers aan in alle versterkte steden van Juda. Ook nam hij de vreemde goden en het afgodsbeeld uit het huis van de HEERE weg, en al de altaren die hij gebouwd had op de berg van het huis van de HEERE en in Jeruzalem, en wierp ze buiten de stad. Hij herbouwde het altaar van de HEERE en bracht daarop dank- en lofoffers en zei tegen Juda dat zij de HEERE, de God van Israël, moesten dienen. Toch bleef het volk nog wel op de offer hoogten offeren, maar alleen aan de HEERE, hun God.

2 KRONIEKEN 33:14-17

Ze hielden dus op om op de hoogten aan de Kanaänitische goden te offeren, maar ze bleven daar wel offeren. Ze brachten hun offers aan Jahweh.

Dan staat er:

Het overige nu van de geschiedenis van Manasse, zijn gebed tot zijn God en de woorden van de zieners die tot hem in de Naam van de HEERE, de God van Israël, gesproken hebben, zie, dat is beschreven in de geschiedenis van de koningen van Israël.

2 KRONIEKEN 33:18

We kunnen zien dat dit soort informatie niet in ons boek Koningen staat. Het gaat dus om een ander boek.

Zijn gebed, en hoe God Zich door hem heeft laten verbidden, ook al zijn zonden en zijn ontrouw, en de plaatsen waarop hij offer hoogten gebouwd en gewijde palen en afgodsbeelden opgesteld heeft, voordat hij vernederd werd, zie, dat is beschreven in de woorden van de zieners.

2 KRONIEKEN 33:19

[Vertalersnoot: De Engelse Bijbelvertaling die de spreker aanhaalt, heeft hier ‘de uitspraken van Hozai’, waar het bovenstaande Nederlandse citaat ‘de woorden van de zieners’ heeft. Met ‘zijn werk’ bedoelt de spreker het werk van Hozai.]

Van zijn werk hebben we natuurlijk verder geen verslag. Hozai wordt trouwens in de Septuaginta weergegeven als ‘de zieners’, ‘onder de uitspraken van de zieners’, of de profeten in het algemeen.

Manasse ging te ruste bij zijn vaderen, en zij begroeven hem in zijn eigen huis. Daarna werd zijn zoon Amon koning in zijn plaats.

2 KRONIEKEN 33:20

8

De blijvende gevolgen van een slechte opvoeding

We zien dat Manasse aan het einde van zijn leven een echte hervormer werd en op zijn minst probeerde de schade die hij had aangericht ongedaan te maken. Door de afgoden neer te halen en de tempel te reinigen, enzovoort, deed hij op kleine schaal hetzelfde soort werk als zijn vader Hizkia had gedaan. Hij probeerde schoon schip te maken in Juda. Maar ook nu was het te weinig en te laat. Het volk was al verdorven. Dat zien we aan het feit dat zijn zoon Amon slecht was. Zijn zoon volgde hem de zonde in, maar volgde hem niet terug naar Jahweh.

Dit is een grote tragedie die je telkens weer ziet in het leven van mensen die hun kinderen heidens opvoeden. Vervolgens worden de ouders christen, maar de kinderen niet. Natuurlijk krijgen de ouders er spijt van dat ze hun kinderen zo hebben opgevoed, al kunnen ze het niet ongedaan maken. Door zich tot de Heere te keren, kunnen de ouders wat er van hun eigen leven over is misschien nog redden voor God. Maar ze hebben hun kinderen als het ware aan Moloch geofferd. Ze hebben hun kinderen aan de heidense goden geofferd, aan de wereld eigenlijk. Je kunt je kinderen de zonde in leiden, maar je kunt niet garanderen dat je ze er ook weer uit kunt leiden.

Denk aan Lot. Toen hij mocht kiezen waar hij zou wonen, koos hij ervoor om dicht bij Sodom te wonen. Daarna verhuisde hij naar Sodom, waarschijnlijk omdat het een plaats was waar hij welvarend kon worden. Hij had in de samenleving van Sodom zeker een hoge positie gekregen. Hij zat in de stadspoort als een van de rechters, en hij voedde daar zijn kinderen op. Toen vervolgens de tijd kwam dat de engelen van de Heere hem uit Sodom in veiligheid probeerden te brengen, ging hij zijn schoonzonen waarschuwen, die met zijn dochters getrouwd waren. Maar zij gingen niet met hem mee toen hij vertrok. Ook zijn eigen vrouw kwam niet ver buiten Sodom. Ze keek verlangend terug naar het leven dat ze daar achterlieten. Ze werd getroffen door het oordeel dat over Sodom kwam en werd zelf een zoutpilaar.

Zijn dochters, die wel met hem ontsnapten, hadden vervolgens nog heel wat van Sodom in zich. We weten dat ze hun vader dronken voerden en zich door hem zwanger lieten maken. Een behoorlijk smerig verhaal. Lot was in het huis van Abraham opgegroeid met ontzag voor Jahweh. Maar hij had keuzes gemaakt die in onze ogen op compromissen leken. Hij voedde zijn kinderen op in Sodom. Hij bracht zijn gezin Sodom binnen, maar toen hij ontsnapte, kon hij zijn gezin er niet uit krijgen.

Dat is iets waar mensen die zich nog niet tot God hebben gekeerd niet bij stilstaan. Sommige mensen zeggen: 'Nou, misschien keer ik me op mijn sterfbed wel tot God.' Of ze denken er helemaal niet over na. Mensen zijn zo dwaas dat ze God in hun jeugd gewoon vergeten. Ze beseffen niet dat ze op een dag misschien verstandiger worden en God willen volgen, maar dat het dan voor hun gezin te laat kan zijn.

Dit is wat Manasse deed. Hij keerde zich te laat tot God om nog invloed te hebben op zijn gezin, of zelfs op het volk, want het volk was geneigd terug te keren naar de afgoderij. Hij probeerde het op te ruimen omdat zijn hart veranderd was, maar hij kon die verandering van hart niet ook bij zijn zonen teweegbrengen.

9

Van de goddeloze Amon naar de jonge Josia

Daarom lezen we in 2 Koningen 21:19:

Amon was tweeëntwintig jaar oud toen hij koning werd, en hij regeerde twee jaar in Jeruzalem. De naam van zijn moeder was Mesullemet, de dochter van Haruz, van Jotba. Hij deed wat slecht was in de ogen van de HEERE, zoals zijn vader Manasse gedaan had. Hij ging in al de wegen die zijn vader gegaan was, hij diende de stinkgoden die zijn vader gediend had, en boog zich voor die neer. Hij verliet de HEERE, de God van zijn vaderen, en ging niet in de weg van de HEERE. De dienaren van Amon spanden tegen hem samen en doodden de koning in zijn huis.

2 KONINGEN 21:19-23

Hetzelfde gebeurde zo vaak in Israël. Zoveel koningen van Israël waren door hun dienaren vermoord. In het zuidelijke koninkrijk was dit helemaal niet gebruikelijk geweest. Ik kan me zelfs niet herinneren dat vóór dit moment een van de koningen van Juda door zijn dienaren was vermoord. Maar dat neem ik terug. Er was geloof ik wel een geval, maar het gebeurde niet vaak in het zuidelijke koninkrijk.

Er staat:

De bevolking van het land doodde echter allen die tegen koning Amon samengespannen hadden, en de bevolking van het land maakte zijn zoon Josia koning in zijn plaats. Het overige nu van de geschiedenis van Amon, wat hij gedaan heeft, is dat niet beschreven in het boek van de kronieken van de koningen van Juda? Men begroef hem in zijn graf, in de tuin van Uzza, en zijn zoon Josia werd koning in zijn plaats.

2 KONINGEN 21:24-26

Josia was niet erg oud, want zijn vader was niet erg oud. Toen Amon op de troon kwam, was hij tweeëntwintig jaar oud, en hij regeerde maar een paar jaar. Hij stierf dus op vierentwintigjarige leeftijd en liet een zoon van acht jaar achter. Of misschien was zijn zoon nog jonger en is er enige tijd verstreken. Misschien hebben ze gewacht tot Josia acht jaar oud was. Maar het lijkt erop dat Amon de vader van Josia is geworden toen Amon zestien jaar oud was.

Nu hoofdstuk 22:

Josia was acht jaar oud toen hij koning werd, en hij regeerde eenendertig jaar in Jeruzalem. Zijn moeder heette Jedida, de dochter van Adaja uit Bozkath. Hij deed wat goed was in de ogen van de HEERE en volgde in alles het voorbeeld van zijn vader David. Hij week niet naar rechts of naar links af.

2 KONINGEN 22:1-2

Dit is natuurlijk een bemoedigend verhaal. Tijdens de regering van Manasse werden de tempel in Jeruzalem en de priesters en Levieten daar blijkbaar ontheiligd. Misschien deden de priesters hun werk niet eens, of misschien werkten ze voor de verkeerde god. Maar bedenk dat Manasse daar ruim vijftig jaar had geregeerd, dus de

tempel was verwaarloosd. Het belangrijkste was dat de wet van God was verwaarloosd. Zozeer zelfs dat een generatie of meer had geleefd zonder enige kennis van de wet van Mozes.

We zien dat er in de tijd van Josia een exemplaar van Deuteronomium, blijkbaar een boekrol, in de tempel wordt ontdekt. Zelfs de priester weet niet wat het is. De koning weet niet wat het is. Ze lezen het en zijn dan geschokt. Ze beseffen: dit is de wet van God. Dit is een verbondsdocument dat God via Mozes met onze voorouders heeft opgesteld. Maar ze waren er volkomen onbekend mee geweest. Alleen al die ene lange, slechte regering van Manasse had ertoe geleid dat men helemaal niet meer vertrouwd was met de wet van God.

10

Bijbelkennis en geloof verdwijnen uit de cultuur

Ik denk weleens dat hetzelfde in dit land zou kunnen gebeuren, als we nog een halve eeuw overleven. Er zou in feite een generatie Amerikanen kunnen opgroeien die nog nooit van God of Jezus of wat dan ook heeft gehoord. Als de huidige ontwikkeling doorzet, zodat elke vermelding van God uit het openbare leven wordt verbannen. Scholen mogen God of de Bijbel niet noemen. Mensen die God aanbidden, worden naar de marge gedrongen, als zonderlingen beschouwd, enzovoort. In feite zou er een hele generatie kunnen opgroeien waarin vrijwel niemand zelfs maar weet wat de Bijbel is.

Dat kan voor een latere tijd positief zijn, maar het is beslist slecht voor die generatie die het Woord van God niet kent. Als ik zeg dat het voor een latere tijd positief zou kunnen zijn, dan is dat omdat het moeilijker is een voorchristelijke cultuur voor Christus te winnen dan een nachristelijke cultuur. [Vertalersnoot: Deze vergelijking staat ook zo in de Engelse bron, maar is tegengesteld aan de verdere redenering van de spreker.] We leven in een nachristelijk tijdperk. Het is bekend dat Amerika christelijke wortels heeft gehad en door zijn hele geschiedenis heen christelijke invloed heeft

gekend. Mensen weten dat nog steeds. Ze proberen het te ontkennen. De geschiedenisboeken worden herschreven. Men probeert elke vermelding van christelijke invloed bij de stichting van ons land te verwijderen, enzovoort.

Er kan een volgende generatie opgroeien die niets weet van het christendom of van de christelijke wortels van het land. Dat is nogal verbazingwekkend om bij stil te staan. Het zou de generatie van onze kinderen kunnen zijn, of misschien die van onze kleinkinderen. Het zou kunnen dat ze hun hele leven leiden zonder ooit zelfs maar te weten wat de Bijbel is. Zonder te weten dat het christendom ooit het overheersende denkkader was dat onze cultuur vormde. Terwijl ze denken dat het doden van baby's in de baarmoeder, en misschien zelfs het doden van baby's buiten de baarmoeder, iets normaal is om te doen. Kinderen aan Moloch offeren. Gewoon helemaal leven zoals de wereld leeft, zonder dat het Woord van God het geweten van de mensen ook maar enige beperking oplegt.

Maar als dat inderdaad gebeurt, dan zal Amerika weer een voorchristelijke cultuur zijn geworden. Dat wil zeggen, een cultuur die niets van het christendom weet. Voorchristelijke culturen zijn vrij gemakkelijk te winnen. Wanneer het Evangelie naar landen gaat die nog nooit van Christus hebben gehoord, wordt het Evangelie in de meeste gevallen heel gretig ontvangen. Over een eeuw zou de kringloop helemaal rond kunnen zijn. Dit land zou voor honderd procent heidens kunnen zijn, net zozeer als voordat het christendom hier ooit werd verkondigd. In dat geval zou er opnieuw een opwekking kunnen komen, als God nog wacht. Je weet gewoon nooit wat God gaat doen.

Deze schommelingen deden zich in Israël voor. Ze doen zich in de geschiedenis voor. Wij leven maar in zo'n klein gedeelte van de totale geschiedenis. Dit land is nog niet eens helemaal tweehonderdvijftig jaar oud. En toch zijn er al schommelingen geweest. Er zijn opwekkingen geweest, en er zijn perioden van achteruitgang geweest. We kijken naar onze eigen tijd en proberen te voorzien welke kant het op zal gaan. Uiteindelijk kunnen we dat niet, omdat we maar naar een klein stukje tijd kijken, het stukje waarin we leven.

Maar we kunnen niet voorspellen hoe het er over honderd jaar voor zal staan. Het kan nog veel slechter worden dan het nu is en een tijdlang zo blijven, zoals in de tijd van Manasse. Toch kan een latere generatie dan een exemplaar van de wet van God vinden, een exemplaar van de Bijbel vinden, en zeggen: ‘Wat is dit?’ Misschien lezen ze het werkelijk en zeggen ze: ‘Tjonge, dit is iets waar niemand van ons iets van wist, maar het is de moeite waard om het te kennen.’

11

Josia laat de vervallen tempel herstellen

Dat is wat Josia overkwam. Hij had nog nooit van de wet van God gehoord. Zelfs de priesters in zijn tijd hadden er niet van gehoord. Er staat:

Het gebeurde nu in het achttiende jaar van koning Josia, dat de koning de schrijver Safan, de zoon van Azalia, de zoon van Mesullam, naar het huis van de HEERE stuurde om te zeggen: Ga naar de hogepriester Hilkia, en laat hem al het geld gereedleggen dat in het huis van de HEERE gebracht is, dat de deurwachters bij het volk ingezameld hebben. Laten zij het de uitvoerders van het werk in handen geven die aangesteld zijn over het huis van de HEERE, zodat die het weer aan de uitvoerders van het werk kunnen geven die in het huis van de HEERE zijn, om de bouwvallige gedeelten van het huis te herstellen: aan de timmerlieden, de bouwlieden en de metselaars, om hout en gehouwen stenen te kopen om het huis te herstellen. Maar er hoeft door hen geen rekenschap te worden afgelegd van het geld dat hun in handen gegeven is, want zij handelen oprecht.

2 KONINGEN 22:3-7

Ook hier hoefden deze mannen, die bekendstonden als betrouwbaar, geen verantwoording af te leggen over het geld. Men wist dat het karakter van deze mannen zo was dat je erop kon vertrouwen dat ze er het juiste mee zouden doen.

Josia voelde zich blijkbaar al vroeg in zijn regering aangetrokken tot de aanbidding van God en tot de tempel van God, ook al kende hij de wet van God niet. De tempel van God was vreselijk in verval geraakt tijdens de regeringen van Manasse en Amon, die God hadden gehaat. Nu vindt Josia het jammer dat dit grote, prachtige gebouw in verval is geraakt en dat de goden van zijn overgrootvader Hizkia enzovoort verwaarloosd zijn — of die God. Het is niet duidelijk hoeveel hij over Jahweh wist, maar hij was in elk geval geneigd om de tempel van Jahweh te herstellen. Dus zei hij: ‘Gebruik alle giften die de tempel binnenkomen om alles op te knappen. Geef het aan de timmerlieden en de steenhouwers en laat hen dit prachtige gebouw herstellen.’

12

Het wetboek wordt gevonden en voorgelezen

Toen zei de hogepriester Hilkia tegen de schrijver Safan: Ik heb het wetboek in het huis van de HEERE gevonden. Hilkia gaf die boekrol aan Safan, en die las het. Daarna kwam de schrijver Safan bij de koning en bracht de koning verslag uit. Hij zei: Uw dienaren hebben het geld dat in het huis gevonden is, ingezameld en in handen gegeven van de uitvoerders van het werk die aangesteld zijn over het huis van de HEERE. Ook vertelde de schrijver Safan aan de koning: De priester Hilkia heeft mij een boekrol gegeven. En Safan las die de koning voor.

2 KONINGEN 22:8-10

Let op die woorden:

‘Een boek.’ Hij zei niet: ‘De lang verloren gewaande wet van Mozes.’ Hij zei dat dit een boek was dat hij gevonden had. Er wordt niets gezegd over de betekenis ervan of over de vraag of het een heilig boek is. Het is eenvoudig zo dat de priester dit boek had gevonden en wilde dat je het zou zien. Dus terwijl de koning daar zat, waarschijnlijk op zijn troon, las Safan, de schrijver, dit boek voor.

Het gebeurde nu, toen de koning de woorden van het wetboek hoorde, dat hij zijn kleren scheurde. Toen gaf de koning de volgende opdracht aan de priester Hilkia, aan Ahikam, de zoon van Safan, Achbor, de zoon van Michaja, de schrijver Safan, en Asaja, de dienaar van de koning: Ga de HEERE raadplegen, voor mij, voor het volk en voor heel Juda, over de woorden van deze boekrol die gevonden is. Want de grimmigheid van de HEERE die tegen ons is ontstoken, is groot, omdat onze vaders niet geluisterd hebben naar de woorden van deze boekrol en niet gehandeld hebben overeenkomstig alles wat voor ons geschreven is.

2 KONINGEN 22:11-13

Ik zei dat dit het boek Deuteronomium is. Daar zijn vrijwel alle geleerden het over eens. De boeken 2 Koningen en 2 Kronieken vermelden niet uitdrukkelijk dat het om het boek Deuteronomium gaat, deels omdat ze het gewoon de wet noemen. Maar de reden dat alle geleerden het erover eens zijn dat het een afschrift van Deuteronomium was, is dat hij zich bewust werd van de vervloekingen die over hen zouden komen. En het is Deuteronomium, niet Exodus, niet Leviticus, niet Numeri. Het is Deuteronomium waarin God de ernstige dreigementen uitspreekt dat het volk vervloekt zal worden als het Zijn wet veronachtzaamt. Vooral natuurlijk in Deuteronomium hoofdstuk 28.

Er zijn trouwens vervloekingen. Er staan vervloekingen in Leviticus en Numeri die over wetsovertreders worden uitgesproken, maar het is in Deuteronomium dat God erop wijst dat het hele volk onder Gods vloek zal komen als ze de wet niet houden.

Toen Josia dit hoorde voorlezen, besepte hij dus dat de toorn van de HEERE tegen het volk was ontbrand vanwege alles in dit boek wat veronachtzaamd was.

13

Hulda voorzegt onheil en uitstel voor Josia

Toen gingen de priester Hilkia, Ahikam, Achbor, Safan en Asaja naar de profetes Hulda, de vrouw van Sallum, de zoon van Tikva, de zoon van Harhas, de beheerder van de priesterkleding — zij woonde in Jeruzalem, in het nieuwe gedeelte — en zij spraken met haar. Zij zei tegen hen: Zo zegt de HEERE, de God van Israël: Zeg tegen de man die u naar Mij toe gestuurd heeft: Zo zegt de HEERE: Zie, Ik ga onheil over deze plaats brengen en over de inwoners ervan, namelijk al de woorden van de boekrol die de koning van Juda gelezen heeft, omdat zij Mij verlaten en andere goden reukoffers gebracht hebben, zodat zij Mij tot toorn verwekt hebben met al het werk van hun handen. Daarom zal Mijn grimmigheid ontsteken tegen deze plaats en niet uitgeblust worden. Maar tegen de koning van Juda, die u gestuurd heeft om de HEERE te raadplegen, tegen hem moet u dit zeggen: Zo zegt de HEERE, de God van Israël: Wat betreft de woorden die u gehoord hebt — omdat uw hart week geworden is en u zich voor het aangezicht van de HEERE vernederd hebt, toen u hoorde wat Ik tegen deze plaats en de inwoners ervan gesproken heb, dat ze tot een verwoesting en vervloeking zullen worden, en omdat u uw kleren gescheurd en voor Mijn aangezicht gehuild hebt — daarom heb Ik u ook verhoord, spreekt de HEERE. Daarom, zie, Ik ga u met uw vaderen verenigen en u zult met vrede in uw graf bijgezet worden; uw ogen zullen al het onheil dat Ik over deze plaats ga brengen, niet zien. Daarop brachten zij de koning verslag uit.

2 KONINGEN 22:14-20

14

De overlevering over Jesaja's marteldood

Dus Hulda, de profetes — waar was Jesaja? Jesaja was inmiddels gestorven. Volgens het boek Jesaja profeteerde hij tijdens de regering van Uzzia, Jotham, Achaz en Hizkia. Hij vermeldt niet dat hij profeteerde tijdens de regering van Manasse, de volgende koning. Er bestaat een Joodse overlevering dat Manasse Jesaja heeft gedood. We lezen natuurlijk wel dat Manasse het land vulde met het bloed van onschuldigen. Het is heel goed mogelijk dat Jesaja een van de slachtoffers was van zijn afvalligheid en van zijn gruweldaden, zijn tirannie. Volgens de overlevering van de rabbijnen stopte Manasse Jesaja in een boomstam en zaagde hij die doormidden, met hem erin. Dat is een behoorlijk gruwelijke manier om aan je einde te komen. Het zou dus niet alleen het uit de weg ruimen van de profeet zijn geweest, maar het op een martelende manier uit de weg ruimen van een heel oude man. Hij zou tegen die tijd waarschijnlijk minstens in de zeventig zijn geweest, of daaromtrent. In die tijd zou dat een heel oude man zijn. Tegenwoordig is zeventig natuurlijk het nieuwe vijftig. Maar Jesaja zou op dat moment een oude profeet zijn geweest.

Het feit dat dit alleen een overlevering is, kan ons ertoe brengen ons af te vragen of het waar is. We weten wel dat Jesaja alleen zegt te hebben geprofeteerd tijdens de regeringen tot en met die van Hizkia, niet die van Manasse. Maar er is enige reden om te geloven dat de overlevering in de Schrift wordt bevestigd. Niet in het Oude Testament, maar in het Nieuwe. In Hebreeën hoofdstuk 11 somt de schrijver van Hebreeën alle geloofsdaden op die door personen uit het Oude Testament werden

verricht. Uiteindelijk houdt hij op afzonderlijke personen te noemen en begint hij eenvoudig samen te vatten wat mensen die geloof hadden, hebben geleden. In vers 36 van Hebreëen 11 zegt hij:

En weer anderen hebben spot en geselslagen verdragen, ja zelfs boeien en gevangenis. Zij zijn gestenigd, in stukken gezaagd, in verzoeking gebracht, met het zwaard ter dood gebracht. Zij hebben rondgelopen in schapenvachten en geitenvellen. Zij leden gebrek, werden verdrukt en mishandeld.

HEBREEËN 11:36-37

Enzovoort.

Hij somt enkele manieren op waarop godvruchtige mensen in het Oude Testament naar bekend is om het leven zijn gekomen of hebben geleden. Daarbij zegt hij:

Ze werden gestenigd, ze werden doormidden gezaagd.

Dat zijn enkele van de manieren waarop mensen volgens hem in het Oude Testament de marteldood hebben geleden. Voor zover ik weet, is er maar één bekende overlevering over een godvruchtig persoon in het Oude Testament die doormidden werd gezaagd, en dat is Jesaja. De schrijver van Hebreëen zou dat geweten hebben. Hij zou de Joodse overlevering over Jesaja hebben gekend, en blijkbaar nam hij die voor waar aan en bevestigde hij die. Hij nam de manier waarop Jesaja door toedoen van Manasse stierf op onder de vele manieren waarop godvruchtige mensen in oudtestamentische tijden stierven.

Dat dit in Hebreëen hoofdstuk 11 is opgenomen, lijkt de overlevering van de Joden dat Jesaja zo is gestorven heel geloofwaardig te maken. Hoewel de schrijver van Hebreëen Jesaja niet bij naam noemt, is de manier van sterven die hij noemt in de Joodse overlevering alleen aan Jesaja toegeschreven, voor zover bekend, en aan niemand anders. Hij lijkt dus te bevestigen dat die overlevering juist is.

15

Vrouwen als profetessen in de Bijbel

Ze hadden Jesaja niet om te raadplegen. Ze hadden hem niet meer om hem het leven zuur te maken. Hij was er niet meer. Het was dus de profetes Hulda die nu namens God sprak. We kunnen zien dat God er geen bezwaar tegen had om vrouwen als profetessen te laten optreden, al komt dat minder vaak voor. We weten dat Debora in het boek Richteren niet alleen een richter was, maar ook een profetes, zegt de Bijbel. Vrouwen kunnen dus ook profeteren.

Zelfs voordat we bij Joël komen, kunnen we teruggaan naar het boek Numeri. Daar waren zowel Mirjam als Aäron ontstemd over Mozes vanwege zijn keuze van een huwelijkspartner. Ze begonnen kritiek op hem te leveren en ze zeiden:

Zij zeiden: Heeft de HEERE alleen maar door Mozes gesproken? Heeft Hij ook niet door ons gesproken? En de HEERE hoorde het.

NUMERI 12:2

Dat wil zeggen dat Aäron en Mirjam allebei beweerden mensen te zijn door wie God had gesproken, en blijkbaar terecht. God had dat gedaan.

Maar in Joël hoofdstuk 2 staat dat God Zijn Geest zal uitstorten op alle vlees:

Uw zonen en uw dochters zullen profeteren.

JOËL 2:28

zei Hij. In Joël hoofdstuk 2, rond vers 28, geloof ik. Dat de Geest van God met Pinksteren op de gemeente kwam, had dus tot gevolg dat zonen en dochters profeteerden. Wanneer Petrus die passage uit Joël verder aanhaalt, citeert hij ook:

En ook op Mijn dienaren en op Mijn dienaressen zal Ik in die dagen van Mijn Geest uitstorten en zij zullen profeteren.

HANDELINGEN 2:18

Blijkbaar maakt God dus geen onderscheid als het erom gaat wie er kunnen profeteren, mannen of vrouwen.

Waarschijnlijk zei Paulus in 1 Korinthe 11 dat het voor vrouwen een schande is om te bidden of te profeteren als ze hun hoofd niet bedekt hebben. Maar blijkbaar geloofde hij dat ze, als hun hoofd wel bedekt was, zowel konden bidden als profeteren. Beide zijn bedieningen die voor hen als vrouwen openstaan. Dat is niet hetzelfde als opziener van de gemeente zijn. Er waren bepaalde functies waarin Paulus vrouwen niet plaatste, waarvan hij niet dacht dat het hun juiste plaats was. Maar profetie is de grootste van de gaven, zei Paulus. Paulus zei:

Streef dus naar de beste genadegaven.

1 KORINTHE 12:31

en vooral daarnaar dat u mag profeteren.

1 KORINTHE 14:1

Paulus behandelt profeteren als de grootste van de gaven, de meest begerenswaardige. Hij maakt heel duidelijk, het Nieuwe Testament en het Oude Testament maken duidelijk, dat God die gave nooit aan vrouwen heeft onthouden, evenmin als aan mannen.

16

Josia's levenseinde en Gods beloften

Dus Hulda zegt in wezen:

Ja, het is waar. Israël heeft Mijn wetten overtreden. Het komt onder een vloek. Het zal in ballingschap gaan.

2 KONINGEN 22:16-17

Maar omdat Josia zich heeft vernederd, omdat hij een ontvankelijk hart voor God heeft gehad en omdat hij zich heeft bekeerd, zal het niet in zijn dagen gebeuren. Hij zal in vrede sterven. Hij zal een vredige dood sterven.

Nou, niet bepaald vredig, want hij stierf in een oorlog. Hij stierf in een oorlog tegen farao Necho. Dat was echter tegen Gods instructies in. We zullen zien dat Josia aan het einde van zijn leven ten strijde trok tegen farao Necho, om de legers van de farao te onderscheppen toen de farao tegen Assyrië ten strijde trok. Een profeet zei tegen Josia:

Ga niet, ga niet.

Hij ging toch, en toen stierf hij niet in vrede.

Wat zegt zij?

Daarom, zie, Ik ga u met uw vaders verenigen en u zult met vrede in uw graf bijgezet worden

2 KONINGEN 22:20

Zo had het kunnen gaan als hij tot het einde toe gehoorzaam was geweest. Gods profetieën, Gods beloften zijn voorwaardelijk. Dit is wat God had besloten voor Josia te doen. Vanwege Josia's bekering zou God in zijn dagen geen onheil over het land brengen, en kon hij vredig sterven. Maar daarbij wordt er geen rekening mee gehouden dat hij God ongehoorzaam zou zijn en buiten het land oorlog zou gaan voeren. Hij stierf niet als gevolg van een invasie van Juda. Hij stierf omdat hij zich mengde in een oorlog die niet de zijne was. Zoals het uiteindelijk liep, kwam hij dus niet in vrede in zijn graf, maar dat zou wel zo zijn geweest.

Hoofdstuk 23 geeft ons de rest van Josia's regering. We zullen het verhaal van Josia afronden en daarna verdergaan.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- 2 Koningen 20:1
- 2 Koningen 20:6
- 2 Koningen 21:1-2
- 2 Koningen 21:3
- 2 Koningen 21:4-5
- 2 Koningen 21:6
- 2 Koningen 17:9-11
- 2 Koningen 17:12
- 2 Koningen 17:15
- 2 Koningen 17:16-17
- 2 Koningen 21:7
- 2 Koningen 21:9
- Leviticus 18:26-28
- 2 Koningen 21:10-12
- 2 Koningen 21:13
- 2 Koningen 21:14-15
- 2 Koningen 21:16
- 2 Koningen 21:17-18
- 2 Kronieken 33:10-11
- 2 Kronieken 33:12-13
- 2 Kronieken 33:14-17
- 2 Kronieken 33:18
- 2 Kronieken 33:19
- 2 Kronieken 33:20
- 2 Koningen 21:19-23
- 2 Koningen 21:24-26
- 2 Koningen 22:1-2
- 2 Koningen 22:3-7
- 2 Koningen 22:8-10
- 2 Koningen 22:11-13
- 2 Koningen 22:14-20
- Hebreëën 11:36-37
- Numeri 12:2
- Joël 2:28

- Handelingen 2:18
- 1 Korinthe 12:31
- 1 Korinthe 14:1
- 2 Koningen 22:16-17
- 2 Koningen 22:20

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.